

להיות אל־מתים

Behold how fell this wild beast has become,
Being no longer by the spur corrected,
Since thou hast laid thy hand upon the bridle.

Dante Alighieri, *The Divine Comedy* (Purgatorium), Canto 6

הנצרות מספרת על הפורגטוריום (טור הטוהר, כור המצרף), שבו נשמות מטהרות בעינויים בטרם תגענה לגן העדן. מעבדת הניסויים, הממוקמת עלי אדמות, מהווה אף היא תחנה של עינויים שבה בעלי חיים עוברים מסכת סבל. בשונה מהפורגטוריום, המטרה אינה להכשירם לחיי נצח בגן עדן.

לא מדובר בתהליך פשוט של ניצול. במעבדת הניסויים בעלי חיים מתרוקנים והופכים לאל־מתים בטרם גופם ישודר ויומת. זהו ריקונה של החיה מכל מה שמייחד אותה כיצור חי, והשארתה כגוף חסר תוכן. כמו הגולם־אובייקט, גוף ריק מעולם נפשי, אשר מונפש כסימולציה של יצור חי לשירות האדם – גם בעל החיים שנכנס למעבדה ונכלא בה הופך לאל־מת, יצור המרוקן מעולמו הנפשי והופך לאובייקט מונפש לשירות האדם. בעיניהם של מבצעי הניסויים האלה, גופו של בעל החיים הוא שק, שממנו ניתן להוציא כל מה שאינו נחוץ להם.

גוף שלם ונפש שבורה, מרוקנת ומפוררת. אייל ויצמן ותומס קינן כותבים בספרם הגולגולת של מנגלה על המדע הפורנוזי, זה של איסוף וניתוח ראיות במהלך חקירה, ומזכירים ש"ברטוריקה הקלסית אחד מביטוייה של המומחיות הזאת היה פנייה לפורום בשם של אובייקטים. כיוון שהם אינם מדברים בשם עצמם, יש לתרגם את 'שפת הדברים' לשפת בני האדם, לפרש ולבאר אותה"¹. אך כאן טמונה מלכודת הפרשנות, ביכולת לבחור אילו נתונים ראוי לתרגם לשפת האדם. הגוף מדמם, זועק ושובה, אך מבצע הניסויים, שגרם לסבל הזה, בוחר לדווח דווקא על התועלת שהסבל תרם למחקרו. במעבדת הניסויים חבויה גם הפורנוזיות שבפגיעה, בהטלת המום, בהשחתה ובהשמדתם של אינספור יצורים חיים – בשרם, דמם, מוחם, ייאושם וכאבם מתורגמים לכדי מאמרים, רשימות וחומרים. החוקרים דורשים מידע מהימן; ומאחר שלשקר יכול רק מי שהוא סובייקט, גופם של בעלי החיים מרוקן לכדי כלי; הם נעשים אובייקט – ומכאן והלאה, כל מידע שהחוקרים מחלצים מהם הוא "מידע מהימן".

אל־מת: גוף מונפש, אך חסר נפש. הארי הארלו נהג לכלוא במעבדתו קופים בני שלושה חודשים בתוך כלובים אטומים, וניתק אותם מהעולם למשך תקופות ארוכות (אפילו למשך שנה שלמה). מטרתו של הארלו (האם חשוב בכלל לדעת מה היתה מטרתו?) היתה חקירתם של הברידות והדיכאון. בתום תקופת הכליאה, שבה קופיף קטן היה לכוד לבדו בחשכה, ללא כל מגע עם העולם החיצון, כל שנשאר באותו מתקן כליאה היה אל־מת: גוף שכבר אינו מתנהג כמו אחיו שבחיים; גוף אשר מראה סימפטומים חזקים של דיכאון, וכבר אינו מסוגל לקשור קשרים חברתיים עם בני מינו. חלק גדול מאותם אל־מתים לא יצליחו להשתקם לעולם. צריבתם בפורגטוריום הושלמה.

ישנם עוד סוגים של אל־מתים בנקרופוליס שהיא מעבדת הניסויים. בניסוי אחר חוברו לראשיהן של חולדות אלקטרודות שגירו אזור הקשור לתחושת עונג במוחן בכל פעם שהן לחצו על דוושה המונחת בכלובן. מהרגע שבו הובן הקשר בין לחיצה על הדוושה לבין תחושת העונג, לחצו החולדות על הדוושה גם אלפי פעמים בשעה, כשהן מתעלמות מרעב, צמא וחולדות בנות המין השני. המכשיר הזה, מעשי ידי

נועה רו מלמד, מתוך "איקונות ותרפים"

אדם, הצליח לפרק אפילו את הקשר אשר בכל סיטואציה אחרת אין חזק ממנו – הקשר בין חולדה-אם שזה עתה המליטה לבין צאצאיה – וגרם לאם, שבורה ומרוקנת, להעדיף את תחושת העונג הזו על טיפול בהם. זהו מצב שבו החולדה יכולה להתמקד במכשיר הזה עד לאפיסת כוחות מוחלטת ולמוות, כששום דבר אחר סביבה כבר אינו משנה ושום צורך ביולוגי כבר אינו רלוונטי.

מה יספרו החוקרים בשמה של החולדה ובשמו של הקוף? באיזה אופן ידובכו אותם? האם הם יגידו שעולמם של הקורבנות חרב, או שמרגע שהוגדרו כ"דברים", אין להם בכלל עולם? מאמרים נכתבים, פרסים ניתנים, אך בעלי החיים כבר אינם בעלי חיים.

מהו הרבר הראשון שנגזל בתהליך ריקון הגוף, והפיכת הקורבן לאל-מת? ז'אן אמרי כותב כי אינו מביין את המושג "לאבד צלם אנוש", אך הוא בטוח שעם המכה הראשונה הניחתת על גופו של הקורבן, הוא מאבד את האמון בעולם. כאן אוברדת "הוודאות, הכלולה אף היא באמון בעולם, שהזולת, על סמך חושים חברתיים כתובים או לא כתובים, חס על שלומי, וליתר דיוק: שהוא מכבד את קיומי הפיזי וכך גם את קיומי המטפיזי. גבולות גופי הם גבולות האני שלי. פני עורי מבודדים אותי מפני העולם הזר: זכותי לחוש עליהם, כדי שיהיה לי אמון, רק מה שאני רוצה לחוש".²

עבור האל-מת, גבולות הגוף פרוצים ושדודים. האדם שמולו חודר דרכם בעזרת האזמל או המחט, וכל מה שחשוב בעולמו האישי של האל-מת זורם החוצה כמים. כבודו אוין, ביטחונו אבד ועתה תפקידו לשרת את שוביו ולספק מבשרו ומרוחו תשובות לשאלותיהם. ג'פטו ופיגמליון זכו ליצור בני אדם שלמים מתוך החפץ הדומם או המונפש, אבל במעברת הניסויים, במקום שבו מתאדה ואוברדת התקווה, מאות, אלפי, רבבות ומיליוני יצורים חיים הופכים להיות בובות מונפשות; אל-מתים שמוחזקים בעולמנו רק עד שימלאו את תפקידם, בטרם יהפכו לגוף מת, כמו אחיהם ואחיותיהם במשחטה, שעברו החפצה פיזית (מִפְרָה לגוש בשר), החפצה סמנטית (מִפְרָה מתה לסטייק) והחפצה מטאפורית של כל שאר הפרות העומדות בתור למר גורלן, ונחשבות כמוצר עוד בחייהן. אותם אל-מתים במעבדה, כשייהרגו, ייקברו לבסוף בפח האשפה. ♦

מקורות

1. אייל ויצמן ותומס קינג, הגולגולת של מנגלה – לידתה של האסטיקה הפורנונית, רסלינג, 2012, עמ' 45.
2. ז'אן אמרי, מעבר לאשמה ולכפרה – ניסיונותיו של אדם מובס לגבור על התבוסה, תרגום: יונתן ניראד, עם עובד, 2000, עמ' 69.